

**РЕЛЕ КОНТРОЛЮ
ТРИФАЗНОГО НАПРУГИ
ЕЛ-M11-A, ЕЛ-M12-A, ЕЛ-M13-A**

**КЕРІВНИЦТВО З ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ААПЦ.647532.008 КЕ**

УВАГА!

Надійність і довговічність реле забезпечуються не лише якістю реле, а й правильним дотриманням режимів та умов експлуатації, тому дотримання всіх вимог, викладених в цьому керівництві з експлуатації, є обов'язковим.

У зв'язку з роботами по вдосконаленню конструкції та технології виготовлення, що систематично проводяться, можливі незначні розбіжності між керівництвом з експлуатації та виробом, що поставляється, які не впливають на параметри виробу, умови його монтажу та експлуатації.

Виріб містить елементи мікроелектроніки, тому персонал, який виконує обслуговування та експлуатацію реле, повинен пройти спеціальний інструктаж та атестацію (з урахуванням заходів щодо захисту від впливу статичної електрики).

Найменування версії	Редакція	Дата
Версія № 1	Оригінальне видання	22.11.2022

ЗМІСТ

1 ПРИЗНАЧЕННЯ РЕЛЕ	4
2 ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	4
3 КОНСТРУКТИВНЕ ВИКОНАННЯ	6
4 УСТРІЙ ТА РОБОТА РЕЛЕ	8
5 НАЛАШТУВАННЯ ТА ІНДИКАЦІЯ	8
6 ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ	10
7 РОЗМІЩЕННЯ І МОНТАЖ	10
8 КОМПЛЕКТНІСТЬ	10
9 ЗБЕРІГАННЯ ТА ТРАНСПОРТУВАННЯ	10
10 ВІДОМОСТІ ПРО УТИЛІЗАЦІЮ	11
11 ГАРАНТІЇ ВИРОБНИКА	11
12 ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАМОВЛЕННЯ	11

1 ПРИЗНАЧЕННЯ РЕЛЕ

Реле контролю трифазної напруги ЕЛ-М11-А, ЕЛ-М12-А, ЕЛ-М13-А (далі реле) призначені для:

- контролю допустимого рівня напруги мережі;
- контролю правильності чергування та відсутності злипання фаз;
- контролю повнофазності та симетричності мережевої напруги (перекосу фаз);
- відключення навантаження при виході за допустимі межі рівня мережевої напруги шляхом розмикання ланцюга керування (комутації електричних ланцюгів змінного струму);
- контролю рівня напруги мережі після відключення навантаження та автоматичного його ввімкнення після відновлення параметрів напруги до норми;
- індикації виникнення та типу аварійної ситуації в контрольованій мережі або її відсутності.

Реле призначені для роботи в закритих приміщеннях (опалюваних та не опалюваних) за таких умов експлуатації:

а) температура навколишнього середовища:

- для виконання УЗ – від мінус 40 до плюс 55 °С;
- для виконання ТЗ – від мінус 10 до плюс 55 °С;

б) відносна вологість навколишнього повітря 80% для виконання УЗ при температурі плюс 25 °С та 98% для виконання ТЗ при температурі плюс 35 °С;

в) висота над рівнем моря – не більше 2000 м;

г) навколишнє середовище – невибухонебезпечне, не містить пилу (у тому числі струмопровідного) у кількості, що порушує роботу реле, а також агресивних газів і пари у концентраціях руйнуючих метали та ізоляцію.

Механічні зовнішні впливи відповідають групі М6 за ГОСТ 17516.1-90. При цьому реле стійкі до багатократних ударних навантажень тривалістю від 2 до 20 мс з максимальним прискоренням 3g та вібраційним навантаженням у діапазоні частот:

- від 5 до 15 Гц із максимальним прискоренням 3g;
- від 15 до 100 Гц із максимальним прискоренням 1g.

Робоче положення у просторі – вертикальне.

2 ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

2.1. Функції захисту та автоматики, що виконуються реле контролю трифазної напруги за модифікаціями, наведені у таблиці 1, а індикація та управління реле – у таблиці 2.

Таблиця 1 – Функції захисту та автоматики, що виконуються реле

№ п/п	Функція	ЕЛ-М11-А ЕЛ-М12-А	ЕЛ-М13-А
1	Захист від порушення послідовності чергування фаз у трифазній мережі	+	–
2	Захист від зникнення напруги на одній із фаз (обрив фази)	+	+
3	Захист від зниженої напруги	+	+
4	Захист від підвищеної напруги	+	+
5	Захист від асиметрії (перекосу фаз)	+	+
6	Захист від «злипання» фаз	+	+

**РЕЛЕ КОНТРОЛЮ ТРИФАЗНОЇ НАПРУГИ
ЕЛ-М11-А, ЕЛ-М12-А, ЕЛ-М13-А**

Продовження таблиці 1

№ п/п	Функція	ЕЛ-М11-А ЕЛ-М12-А	ЕЛ-М13-А
7	Контроль величин параметрів у момент ввімкнення та у процесі роботи	+	+
8	Автоматичне перемикання контактів вихідного реле при виході хоча б одного з контрольованих параметрів за межі допусків	+	+
9	Автоматичне зворотне перемикання контактів вихідного реле при поверненні величини контрольованого параметра у межі допусків	+	+

Таблиця 2 – Індикація та керування реле

№ п/п	Елементи керування та індикації	ЕЛ-М11-А ЕЛ-М12-А	ЕЛ-М13-А
1	Регулятор витримки часу T_{cp}	+	–
2	Регулятор часу ввімкнення та АПВ $T_{вкл}$	+	+
3	Двоколірний світлодіод з червоним та зеленим світлом для індикації наявності та типу аварійної ситуації в контрольованій мережі або її відсутності	+	+
4	Живлення від трифазної мережі без нейтралі	+	+

2.2 Основні технічні характеристики реле наведені в таблиці 3.

Таблиця 3 – Основні технічні характеристики реле

Параметр	Виконання реле		
	ЕЛ-М11-А	ЕЛ-М12-А	ЕЛ-М13-А
1. Номінальна лінійна напруга $U_{ном}$, В*	100, 380, 400		
2. Частота контрольованої мережі f , Гц	50±5		
3. Межі допустимого відхилення вхідної контрольованої напруги	0,4...1,4 $U_{фн}$		
4. Уставки спрацьовування за напругою: – симетричне зниження фазної напруги; – однофазне зниження напруги (при $U_{фн}$ у двох інших фазах); – однофазне підвищення напруги (при $U_{фн}$ у двох інших фазах); – підвищення напруги (симетричне або однофазне, при $U_{фн}$ у двох інших фазах)	0,7 $U_{фн}$	0,5 $U_{фн}$	0,5 $U_{фн}$
	0,6 $U_{фн}$	0,7 $U_{фн}$	0,75 $U_{фн}$
	1,2 $U_{фн}$		
	1,3 $U_{фн}$		
5. Похибка спрацьовування за напругою, %	не більше ±5		
6. Коефіцієнт повернення: – по зниженню напруги; – по перевищенню напруги;	не більше 1,05 не менше 0,95		

РЕЛЕ КОНТРОЛЮ ТРИФАЗНОЇ НАПРУГИ
ЕЛ-М11-А, ЕЛ-М12-А, ЕЛ-М13-А

Продовження таблиці 3

Параметр	Виконання реле		
	ЕЛ-М11-А	ЕЛ-М12-А	ЕЛ-М13-А
7. Уставка часу спрацьовування при симетричному та однофазному зниженні, а також однофазному підвищенні напруги $T_{ср}$, с	встановлюється дискретно: 0,1; 0,2; 0,3; 0,5; 1,0; 2,0; 3,0; 5,0; 7,0; 10,0		нерегульована 0,15
8. Час спрацьовування при перевищенні напруги за рівнем 1,3 $U_{фн}$, обрив або «злипання» фаз, с	0,15±0,05		
9. Час ввімкнення та АПВ, с	встановлюється дискретно: 1, 2, 3, 5, 7, 10, 15, 20, 25		
10. Похибка часу спрацьовування при симетричному та однофазному зниженні, однофазному підвищенні напруги, часу ввімкнення та АПВ, с	не більше ±0,05 с до уставки 1с, не більше ±0,3 с від уставки 1с до уставки 7с, не більше ±5 % понад уставку 7с		
11. Додаткова похибка спрацьовування за напругою від температури % на 1 °С	не більше ±0,15		
12. Додаткова похибка спрацьовування за часом від температури, с	не більше ±0,05 с до уставки 1с; не більше ±0,3 с від уставки 1с до уставки 7 с, не більше ±5 % понад уставку 7с		
13. Споживана потужність реле, Вт	не більше 5		
Примітка. *За спеціальним замовленням можливе виготовлення реле на номінальну лінійну напругу 110, 220 та 415 В.			

Комутаційна здатність у ланцюгах змінного струму близько 250 В·А, АС-22 за ДСТУ 3020-95.

Реле стійке до впливу завад, що мають такі параметри:

- форма хвилі – загасаючі коливання частоти (1,0±0,1) МГц, модуль огинаючої яких зменшується на 50% відносно максимального значення після 3-6 періодів;
- амплітуда першого імпульсу;
  - а) при поздовжній схемі підключення ..... (2,50±0,25) кВ;
  - б) при поперечній схемі..... (1,0±0,1) кВ;
- частота повторення імпульсів..... (400±40) Гц;
- внутрішній опір джерела..... (200±20) Ом;
- тривалість випробувань ..... (2,0±0,2) с.

Механічна та комутаційна зносостійкість реле не менше 500 000 циклів.

Опір ізоляції реле, не менше:

- в холодному стані за нормальних кліматичних умов.....50 МОм;
- у нагрітому стані при температурі 55 °С.....10 МОм;
- в умовах підвищеної вологості 98% при температурі 35 °С.....1 МОм.

Вид і кількість контактів реле .....2 перемикаючих.

Маса реле.....не більше 0,15 кг.

Термін служби реле .....12 років.

3 КОНСТРУКТИВНЕ ВИКОНАННЯ

Реле виконані в конструктивному виконанні для виступаючого монтажу з переднім приєднанням проводів та кріпленням на DIN-35 рейку. Усі елементи схеми змонтовані на платах друкованого монтажу, розміщених у корпусі.

Габаритні та установчі розміри наведено на рисунку 1, а схема підключення – на рисунку 2.

РЕЛЕ КОНТРОЛЮ ТРИФАЗНОЇ НАПРУГИ
ЕЛ-М11-А, ЕЛ-М12-А, ЕЛ-М13-А

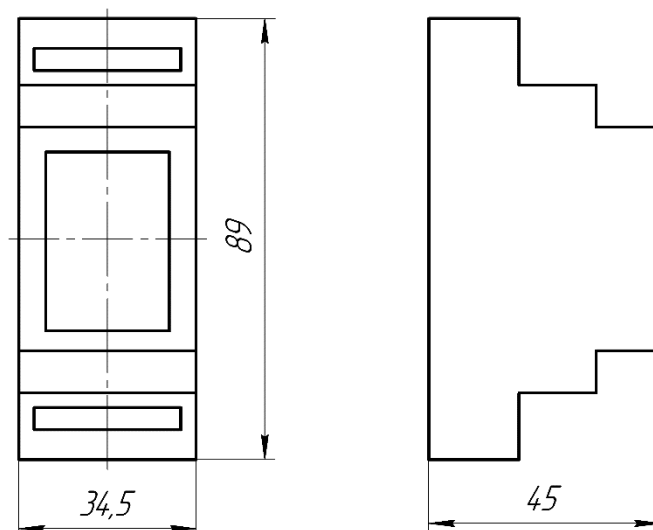

Рисунок 1 - Габаритні и установочні розміри реле

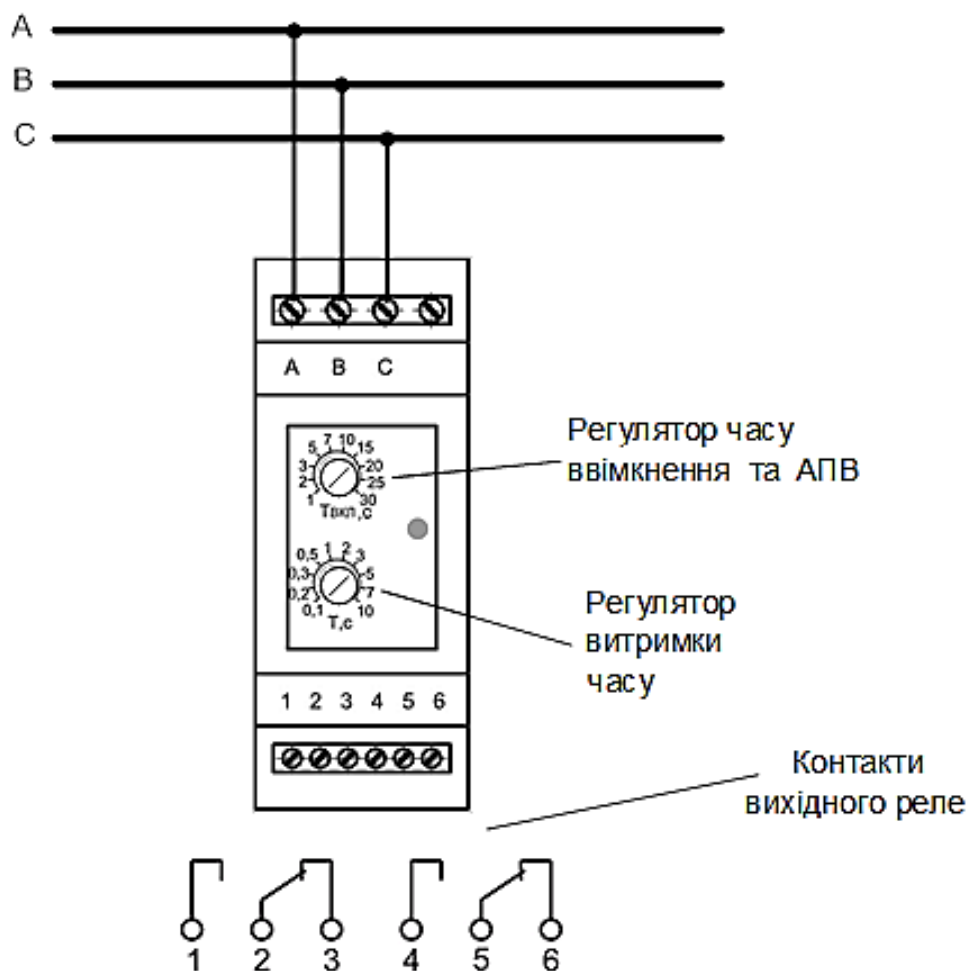

Рисунок 2 – Схема підключення реле

Ступінь захисту реле:

- по оболонці – IP30;
- по приєднувальних затискачах – IP10.

4 УСТРІЙ ТА РОБОТА РЕЛЕ

Реле не має оперативної напруги живлення. Контрольована напруга є одночасно напругою живлення. Усі елементи реле змонтовані всередині корпусу.

Функціонально реле напруги складається з двох блоків:

- блок живлення;
- блок керування та індикації.

При подачі напруги контрольованої мережі на вхідні клеми вихідне реле знаходиться у вимкненому стані. Після перевірки правильності чергування фаз (крім ЕЛ-М13-А), наявності та різниці між рівнями напруг (перекосу фаз), а також величини напруги у фазах (лініях), за відсутності аварійних параметрів у контрольованій мережі вихідне реле вмикається із затримкою за часом, встановленою регулятором «Твкл».

При збільшенні рівня напруги в одній або кількох фазах (лініях) на величину, що перевищує уставку максимальної напруги, вихідне реле вимикається через фіксований час витримки. У разі виникнення асиметрії (перекосу фаз) за перевищенням напруги вихідне реле вимикається через час, встановлений регулятором «Т». У разі зниження рівня напруги на всіх фазах (лініях) на величину більше 5 % від уставки максимальної напруги або асиметрії (перекосу фаз) по перевищенню напруги, вихідне реле знову вмикається із затримкою часу, встановленою регулятором «Твкл». Якщо зниження напруги до нормального рівня відбувається в момент відліку часу, вимкнення вихідного реле не відбувається.

При синфазному зниженні рівня напруги на величину менше уставки мінімальної напруги, а також у разі виникнення асиметрії (перекосу фаз) зниження напруги, вихідне реле вимикається через час, встановлений регулятором «Т».

При збільшенні рівня напруги на всіх фазах (лініях) на величину більше 5 % від уставки максимальної напруги або асиметрії (перекосу фаз) зниження напруги, вихідне реле знову вмикається із затримкою за часом, встановленою регулятором «Твкл». Якщо збільшення напруги до нормального рівня відбувається в момент відліку часу, вимкнення вихідного реле не відбувається.

При обриві чи злипанні фаз (ліній) вихідне реле також вимикається через фіксований час витримки. У разі неправильного чергування фаз при подачі на вхідні клеми напруги контрольованої мережі вихідне реле не вмикається.

Увага! Для захисту від обриву фази асинхронних електродвигунів, що мають значний момент інерції, необхідно застосовувати захист по струму.

Це пов'язано з тим, що при обриві фази і подальшому продовженні обертання ротора електродвигуна, в обмотці статора наводиться Е.Д.С. Величина цієї Е.Д.С. як правило не виходить за межі уставок реле та аварійного відключення електродвигуна не відбувається.

5 НАЛАШТУВАННЯ ТА ІНДИКАЦІЯ

Уставки по максимальній та мінімальній напрузі, асиметрії (перекосу фаз) по зниженню та перевищенню напруги є фіксованими.

Величина витримки часу при синфазному зниженні напруги, асиметрії (перекосу фаз), по зниженню та перевищенню напруги, що відраховується в секундах, встановлюється за допомогою покажчика на осі регулювання та поділу шкали на лицьовій панелі регулятором «Т». У реле ЕЛ-М11-А, ЕЛ-М12-А, ЕЛ-М13-А величина часу ввімкнення при подачі на вхідні клеми напруги контрольованої мережі та часу АПВ після вимкнення за будь-яким із контрольованих параметрів, встановлюється за допомогою покажчика на осі регулювання та поділу шкали на лицьовій панелі регулятором «Твкл».

**РЕЛЕ КОНТРОЛЮ ТРИФАЗНОЇ НАПРУГИ
ЕЛ-М11-А, ЕЛ-М12-А, ЕЛ-М13-А**

Для індикації стану вихідного реле та причини аварійного відключення служить двоколірний світлодіодний індикатор, розташований на лицьовій панелі. У разі відсутності аварійних параметрів у контрольованій мережі він світиться зеленим кольором постійно. При цьому вихідне реле ввімкнене. У разі виходу напруги за межі встановлених уставок, при достатній величині витримки часу, світлодіодний індикатор блимає зеленим кольором протягом її відліку, а після вимкнення вихідного реле – світиться червоним пульсуючим кольором, що сигналізує причину аварійного відключення.

Після повернення контрольованих параметрів мережі до норми та відліку часу до повторного увімкнення, він світиться червоним кольором постійно.

У реле ЕЛ-М11-А, ЕЛ-М12-А, ЕЛ-М13-А при відліку часу ввімкнення після подачі на вхідні клеми напруги контрольованої мережі світлодіодний індикатор також світиться червоним кольором постійно до моменту ввімкнення вихідного реле.

Режими індикації наведені у таблицях 4 та 5.

Таблиця 4 – Індикація стану контрольованої мережі зеленим кольором

№ п/п		Зелений колір
1	Норма	
2	Відлік витримки часу у разі виникнення аварійної ситуації в мережі	

Таблиця 5 – Індикація червоним кольором причини вимкнення, відліку часу ввімкнення або АПВ

№ п/п		Червоний колір
1	Неправильне чергування фаз	
2	Обрив / злипання фаз	
3	Мінімальна напруга (синфазно)	
4	Максимальна напруга (синфазно)	
5	Асиметричне зниження, підвищення напруги (перекіс фаз)	
6	Повернення напруги в мережі до норми, відлік часу ввімкнення або АПВ	

6 ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Монтаж, технічне обслуговування та експлуатацію реле дозволяється здійснювати особам, які пройшли спеціальну підготовку, мають атестацію на право виконання робіт в електроустановках та ознайомилися з цим КЕ.

Технічне обслуговування реле включає періодичний зовнішній огляд, перевірку механічного кріплення елементів, затяжку клемних гвинтових з'єднань і, при необхідності, перевірку основних параметрів з використанням зовнішніх приладів відповідного класу точності. Перед встановленням реле на об'єкт, а також після тривалого зберігання реле рекомендується перевірити його функціонування.

Технічне обслуговування реле повинно здійснюватися відповідно до «Правил експлуатації пристроїв електроустановок», «Правил технічної експлуатації електричних станцій і мереж» та цього КЕ.

Заходи безпеки

За способом захисту людини від ураження електричним струмом реле відповідають класу "0" за ГОСТ 12.2.007.0-94. Конструкція реле забезпечує безпеку обслуговування відповідно до ГОСТ 12.2.007.6-75.

Монтаж та обслуговування реле повинні проводитися у знеструмленому стані.

УВАГА! Забороняється знімати кожух з реле, що перебуває у роботі.

7 РОЗМІЩЕННЯ І МОНТАЖ

Конструкція реле забезпечує кріплення на DIN-35 рейку за допомогою фіксатора, встановленого на основі кожуха. Місце встановлення реле повинно бути захищене від потрапляння води, олії, емульсії, від безпосереднього впливу сонячної радіації.

Реле підключається до зовнішніх ланцюгів згідно з позначеннями, наведеними на корпусі реле. Підключення реле необхідно проводити з дотриманням правильного порядку чергування фаз. До кожного контактного затискача реле допускається приєднання не більше двох провідників перетином від 0,5 до 1 мм² або одного перетином до 2,5 мм².

Робоче положення реле у просторі довільне.

Перед включенням реле в роботу необхідно переконатися у відсутності пошкоджень, які можуть виникнути при порушенні правил транспортування та зберігання.

8 КОМПЛЕКТНІСТЬ

У комплект постачання реле входить:

- реле.....1 шт.
- керівництво з експлуатації.....1-3 шт. на партію, що відправляється на одну адресу, або на вимогу замовника в необхідних кількостях.
- етикетка .....1 шт.

9 ЗБЕРІГАННЯ ТА ТРАНСПОРТУВАННЯ

Реле в упаковці підприємства-виробника повинні зберігатися в опалювальних та вентильованих сховищах при температурі від 5 до 40°C та відносній вологості не більше 80% при температурі 25°C за відсутності в повітрі агресивних домішок.

Умови зберігання реле в упаковці виробника повинні відповідати умовам зберігання **1(Л)** згідно з ГОСТ 15150-69.

Допустимий термін зберігання в упаковці – 2 роки.

Умови зберігання реле, що вмонтовані в апаратуру, не повинні відрізнятися від умов експлуатації.

Умови транспортування реле в упаковці підприємства виробника:

- щодо впливу механічних факторів - категорія **С** за ГОСТ 23216-78;
- щодо впливу кліматичних чинників довкілля – категорія **С** за ГОСТ 15150-69, при цьому температура довкілля під час транспортування не більше від мінус 40 до плюс 55 °С.

При цьому упаковані реле мають бути захищені від безпосереднього впливу сонячної радіації та атмосферних опадів.

Реле, призначені для прямого експорту, у спеціальній упаковці можна транспортувати морським транспортом без обмеження відстані з дотриманням вищезазначеного захисту від впливу кліматичних факторів.

При транспортуванні реле в умовах, що відрізняються від умов експлуатації, вони повинні бути зняті та покладені в упаковку підприємства-виробника, а також захищені від впливу кліматичних факторів.

10 ВІДОМОСТІ ПРО УТИЛІЗАЦІЮ

Після відмови реле (що не підлягає ремонту), а також закінчення терміну служби його утилізують.

Демонтаж проводить у знеструмленому стані. Інших спеціальних заходів безпеки, а також спеціальних пристроїв та інструментів для демонтажу та утилізації не потрібно. Основним методом утилізації є розбирання реле. При розбиранні доцільно розділити матеріали по групам.

11 ГАРАНТІЇ ВИРОБНИКА

Підприємство-виробник гарантує відповідність реле вимогам технічних умов за дотримання споживачем правил експлуатації, транспортування та зберігання, встановлених у цьому КЕ.

Гарантійний термін експлуатації – 2,5 роки з дня початку експлуатації, але не більше ніж 3 роки з дня відвантаження реле з підприємства-виробника.

Гарантійний термін зберігання 3,5 року із дати виготовлення реле.

12 ФОРМУЛЮВАННЯ ЗАМОВЛЕННЯ

При формулюванні замовлення необхідно вказувати:

- найменування та тип реле;
- кліматичне виконання та категорію розміщення;
- номінальну напругу та частоту;
- необхідність поставки та кількість примірників КЕ.

Приклад запису позначення реле на номінальну лінійну напругу 380 В змінного струму частоти 50 Гц при його замовленні та в документації іншого виробу:

«Реле ЕЛ-М12-А У3, 380 В, 50 Гц»

**Науково-виробниче
підприємство «РЕЛСіС»®
03134, Україна, м. Київ,
вул. Сім'ї Сосніних, 9
тел.: +38 044 500 61 51
          +38 044 500 61 52
          +38 044 500 61 53
email: sales@reلسis.ua
          info@rza.com.ua
web: www.reلسis.ua**